

I.

CSak elhallgatna az a telefon! Anélkül is elég rosszul érzi magát, hogy álló éjszaka a fülébe csöngene. Úristen, de rosszul van. Még csak nem is a savanykás francia boruk tehet róla. Férfiember nem ihat belőle eleget ahhoz, hogy ekkorára nőjön a feje. A gyomra kavargó, körbe-körbe és megint körbe. Szép dolog, hogy senki nem veszi föl a telefont. Mintha egymillió kilométer szélesre tágult teremben csöngene. Mintha a feje lenne millió kilométer széles. Pokolba ezzel a telefontal!

Az a nyavalyás csengő a világ másik végén szól! Éveken át kell menetelnie, hogy odaérjen. Cseng, cseng, csak cseng álló éjszaka. Talán valaki rosszat akar mondani. Az éjszakai telefonok fontosak. Valaki odafigyelhetne. Tőle ne várja senki. Fáradt, a feje óriási. Az egész telefont a fülébe gyömöszölhetnék, meg se érezné. Dinamitot ihatott.

Miért nem veszi már föl valaki azt a rohadt telefont?

– Hé, Joe! Egyenesen előre!

Mint egy átkozott bolond, tör előre az éjszakai raktérben, pokoli rosszul van, megy a telefonhoz. Ekkora zajban ki hallaná meg az árva telefoncsörgést? Ő hallja. Hallja a csomagológépek kattogásán, a futószalag zakatolásán, a forgókemencék süvöltésén, a reggeli munkához fölpörgetett, köpködő motorokon át, az olajozásért síró csavarokon át, miért nem olajozza már meg őket valaki?

Végigment a középső folyosón, a szépen kenyérrel megtelő acélládák között. Szétszórt csavarok, dobozok, összegyűrt kartonok, félresikerült cipők között egyensúlyozott. A fiúk csak nézték, amint elhalad. Később emlékezett az elúszó arcokra, ment a telefon felé. Holland, Kisholland, Nagyfehér, akik átdöfték a gerincét a pillantásukkal, és Pablo és Rudy meg a többiek. Kíváncsian figyelték, míg elmegy mellettük. Talán a rémület tehette, amit belül érzett, és kifele mutatott. Odaért a telefonhoz.

– Halló!

– Szervusz, fiam! Azonnal gyere haza!

– Megyek, anya! Máris megyek!

Belépett az irodafülkébe, a széles üvegtábla mögé, ahonnan Jody Simmons, az éjjeli szolgálatos tartotta szemmel a legénységet.

– Jody, haza kell mennem. Meghalt az apám.

– Apád? Szegény fiú! Persze, szaladj csak, öcskös! Rudy! Hé, Rudy! Fogj egy teherautót, és vidd haza Joe-t! Az öregje – az apja meghalt. Menj nyugodtan, kölyök! Majd kerítek valakit, aki helyettesít. Ez bizony meredek, öcsém. Menj haza!

Rudy beletaposott. Odakint esett, decembert írtak a karácsonyt váró Los Angelesben. A gumik surrogtak a nedves úton. Életének legcsendesebb éjszakája ez, leszámítva a surrogó gumit meg az üres utca üres épületei között visszhangzó Fordot. Valami zakatolt a hátuk mögött, az autó testében, egyenletesen, a sebességüktől függetlenül. Rudy nem szólt, csak vezetett. Túljutottak Figueroán, előbb nagy, majd kisebb házak mellett, aztán még tovább, délre. Rudy megállította az autót.

– Köszönöm, Rudy. Szólok, ha túl vagyunk mindenem. Pár nap, és munkába állok.

– Persze, Joe. Ne aggódj! Nehéz ügy ez, sajnálom. Jó éjszakát!

A Ford zihált. Aztán fölberregett, és meg-megcsúszva eltűnt az úton. Állhatatosan kopogott az eső. Joe állt még egy pillanatig, hogy jó mély levegőt vegyen, aztán megindult a lakásuk felé.

A sikátorban laktak egy kétemeletes házon túl, a garázs fölött. Hogy odajusson, a két ház közötti keskeny átjárón kellett átmennie. Feketeség vette körül. A két tetőről csorgó eső itt találkozott, és terebélyes pocsolyákat növelt, a furcsa, nyirkos visszhang, mint a ciszternába öntött vízé. Tocsogott a vízben, míg átjutott.

Amint kiért, látta a garázs fölött világító fényeket. Kinyitotta az ajtót. Forró légáramlat söpört rajta végig. A légáramnak szappanszaga volt, alkoholszaga, az apját dörgölték vele; púderillata, az apja testére szórták, hogy gyógyítsák a felfekvéseit. Minden nagyon csendes volt. Lábujjhegyen ment föl, vizes cipője még mindig szortyogott.

A nappaliban fekvő halott apa arcát lepedővel takarták le. Már jó ideje betegeskedett, a nappaliban ápolták, mert a beüvegezett tornác – egyben szülei és húgai hálószobája – túl huzatos lett volna.

Odalépett az anyjához, és megérintette a vállát. Az asszony hüppögött.

– Hívtál már valakit?

– Mindjárt itt lesznek. De azt akartam, hogy te előbb érj haza.

A kisebbik húga még aludt a beüvegezett verandán, de a tizenhárom éves nagyobbik a fürdőköpenyében bugyolálva, összekuporodva ült egy sarokban, visszafojtotta a lélegzetét, és halkán zokogott. Úgy sírt, mint egy asszony. A fiú eddig nem is vette észre, hogy szinte fel-

nőtt. Nőtt, növekedett, ő meg csak most látta meg, amikor a halott apját siratta.

Odalent kopogtak.

– Ők azok! Menjünk a konyhába! Ott jobb lesz.

Némi nehézséget okozott a hűgát átterelni a konyhába, de aztán viszonylag csendesesen velük tartott. Mintha nem tudott volna járni. Az arca lecsupaszodott. A szeme nagyra nőtt, inkább zihált, mint sírt. Anyja egy konyhaszékre ült, és átölelte a hűgát. A fiú halkán leszólt a lépcső tetejéről:

– Jöjjenek be!

Két vakítóan tiszta galléros férfi nyitotta ki odalent az ajtót, és megindult fölfelé a lépcsőn. Hosszúkás vesszőkosarat hoztak. A fiú gyorsan belépett a nappaliba, és lehúzta apja arcáról a lepedőt, hogy még egyszer lássa, mielőtt amazok felérnének.

Fáradt arcba nézett, egy mindössze ötvenegy éves arcba. Csak bámult, és azt gondolta, apa, sokkal öregebbnek érzem magam nálad. Sajnálom, apa. Nem mentek valami jól a dolgok, és később sem lett volna nagyobb szerencséd, apa – jobb, hogy most elmentél. Manapság gyorsabbnak és keményebbnek kell lennie nálad az embernek, apa. Jó éjszakát és szép álmokat! Nem felejtetek el, ma már nem sajnállak annyira, mint tegnap. Szeretetek, apa, jó éjszakát!

Beléptek a szobába. Megfordult, hogy visszaballagjon anyjához és hűgához a konyhába. Hétéves kishűga még mindig mélyen aludt.

Hangok hallatszottak az elülső szobából. Az ágy körül lábujjhegyen sürgő férfiak lépte. A lábura visszahajtott takarók alig hallható surrogása. Aztán az ágyrugók megkönnyebbült sóhaja, hogy nyolc hónap munka után most föllélegezhetnek. Aztán a nyikorgó kosár, amint át-

veszi a terhet, melyet az ágy átengedett. Aztán nyikorgás a kosár minden eresztékéből, csoszogó léptek előbb a szobából, aztán a lépcsőről. Azon tűnődött, vízszintesen tartják-e a kosarat, vagy a fej lejjebb kerül a lábnál, s hogy bárhogy van is, kényelmetlen-e. Ha az apja végezné ugyanezt a feladatot, biztosan nagyon gyöngéden csinálná.

Amikor becsukódott mögöttük a lenti ajtó, az édesanya remegni kezdett. A hangja reszelősen szólt, mint a száraz levegő.

– Ez már nem Bill. Lehet, hogy annak látszik, de nem az.

A fiú megpaskolta anyja vállát. A kishűga újra a földre kuporodott.

Ennyi volt az egész.

Akkor miért nem maradhatott ennyiben? Még hány-szor kell ezen keresztülmennie? Kész, vége van, akkor meg miért csörög az a rohadt telefon? Borzolódtott, mert másnapos volt, súlyosan másnapos, és rosszakat álmodott. Ha muszáj, hamarosan felébred, és fölveszi a telefont, de valaki megtehetné helyette, ha kicsit is tekintettel van rá, mert fáradt és belebetegedett a történetekbe.

A dolgok émelygősek és lebegők. Csendesek. Olyan átkozottul csendesek. A másnapos fejfájás lüktet, zakatol, poklot teremt a koponyán belül. De ez már nem másnaposság. Ez betegség. Ő a beteg, és vannak emlékei. Mintha éteres mákonyból ébredne. Mégis azt gondolná, egyszer csak abbahagyja az a telefon. Örökké mégsem csenghet. Nem élheti át a végtelenségig újra meg újra, hogy felveszi, és hallja az apja halálhírét, aztán megy hazafelé az esős éjszakában. Megfázna, ha még sokszor végigcsinálná. Különben is, az ember apja is csak egyszer halhat meg.

A csörgő telefon csak álom. Különbözik minden más telefoncsörgéstől, egyáltalán minden más hangtól, mert halált jelent. Végül is ez a hang egészen különleges, egészen különleges jelenség, mondaná az öreg Eldridge prof a végzősök angolóráján. Az egészen különleges jelenségek pedig belénk vésődnek, de hasztalanul, ha túl mélyre kerülnek. A csörgés, az általa hordozott üzenet és minden hozzá kapcsolódó dolog az idő mélyén történt, túl van rajtuk.

A telefon megint újramezdte. Messze-messze, mintha agyának zárt zsaluin túl visszhangozna. Mintha lekötöztek volna, és nem kelhetne föl, hogy fölvegye, mégis érezné a késztetést. A telefon csöngött, olyan magányosan, mint Krisztus, agyának mélyéről fölzengve várta a választ. Mégsem érték el egymást. Minden egyes csengetés magányosabbra váltott. Minden hanggal jobban szétáradt benne az ijedtség.

Megint sodródott. Megsérült. Csúnyán megsérült. Halkult a csöngés. Álmodott. Nem álmodott. Ébren volt, bár nem látott. Ébren volt, bár nem hallott mást, csak a telefont, ami valójában nem is csöngött. Rettenetesen megijedt.

Emlékezett rá, amikor kölyökkorában Pompeji végnapjairól olvasott, fölriadt a sötét éjszaka közepén, rémült sírását a párnába fojtotta, elképzelte, amint colorádói hegyeinek csúcsa elröpül, mindent beborít a láva, ő meg ott marad élve eltemetve, ott haldoklik az idők végezetéig. Most ugyanaz a fuldokló kétségbeesés töltötte el. Ugyanaz a gyáva szorítás a gyomrában. Semmi keresztényi nem maradt a félelmében, összeszedte minden erejét, és úgy tett, mint akit laza földbe temettek, kezével túrta a földet a feje fölött, hogy levegőhöz jusson.

Aztán émelygett, fuldoklott, félig visszahanyatlott, egészen visszarángatta a fájdalom. Mint az elektromosság, rázta a fájdalom a testét. Keményen megrázta, aztán kimerült, egészen elcsendesedett állapotban visszahajította az ágyra. Érezte, ahogyan a pórusaiból dől az izzadság. Aztán mást is érzett. Érezte, hogy a bőre forró és nyirkos, a nyiroktól pedig érezni tudta a testén a kötetést. Az egész testét bekötözték, tetőtől talpig. A fejét is.

Tényleg nagyon megsebesülhetett.

A sok okozhatta, hogy a szíve a bordáin dörömbölt. Egész teste szúrt. A szíve a mellkasában dobolt, de a fülében nem hallotta a dübörgést.

Istenem, hát akkor megsüketült. Hol a csodába vették azt a bombabiztos fülvédőt, hogy a viselője így megjárhatta, hogy hallójáratainak bonyolult rendszeréből anynyi sem maradt, ami felfogná a saját szívverését? Eltalálták, csúnyán eltalálták, és most süket. Nem kicsit. Nem félig. Teljesen süket.

Feküdt egy ideig, átcsapott rajta a fájdalom, azt gondolta, ezen majd elrágódhatok, igen, igen. Mi lehet a többiekkel? Talán ők nem voltak ilyen szerencsések. Néhány nagyon rendes srác szorult be abba a lyukba. Milyen lesz majd süketen kiabálni az embereknek? Az ember fölírja, amit mondani akarna. Nem, nem, megfordítva, ők írják föl neked, amit mondanának. Bizony nem nagy öröm, de lehetne sokkal rosszabb. Csak az a baj, hogy aki süket, az magányos. Istentől elhagyatott.

Nem fog hallani soha többé. Pokoli sok olyan dolog van, amit nem is akar újra hallani. Nem akarta többé hallani a géppuska ugató kasztanyettahangját, a magasan füttyülő .75-öst, amint lezúdul, vagy a lassú dörgést, miután lecsapott, a süvítő repülőgépet a feje fölött, vagy az egyik fiú üvöltését, aki azt magyarázza, hogy golyót

kapott a hasába, és most fordul ki belőle a reggelije, és miért nem áll már meg valaki, hogy segítsen, de úgyse hallja senki, mert mindenkit lefoglal a saját félelme. A pokolba az egészszel.

A dolgok ki-be fordultak a középpontból. Mint amikor valaki a borotválkozótükörbe néz, és hol közelíti, hol távolítja. Beteg, talán nincs is magánál, súlyosan megsebesült, süketségében magányos, de él, és nagyon messziről is hallja az éles telefoncsörgést.

Süllyedt és emelkedett, aztán nagyon lustán csendes, fekete köröket írt le. Minden élt és harsogott. Ő maga rendben volt. Láttá egy pillanatra a széles csatornát, ahová még Coloradóban úszni járt a fiúkkal, még Los Angeles előtt, még mielőtt a pékségbe jött volna dolgozni. Hallotta a víz csobbanását Art fejesugrása után, mindig ő ugrott a legmagasabbról, mi többiek, vajon miért nem? Láttá Grand Mesa hullámzó mezőit a háromezer méteres magasságban, látta, ahogy a sokhektárnyi harangvirágot megrezentette a hűvös augusztusi szél, hallotta a hegyi patakok zúgását. Láttá, amint édesapja szánkón húzza az édesanyját egy karácsony reggelen. Hallotta a szánkótalp alatt a friss hó ropogását. A szánkót ő kapta ajándékba, de anyja úgy nevetett rajta, mint egy kislány, apja szája lassú, ráncos mosolyra nyílt.

A szülei jól megvoltak egymással. Különösen akkori-ban. A lányok születése előtt a jelenlétében is nyíltan flörtöltek. Emlékszel még? Emlékszel rá? Sírtam. Te akkor azt mondtad. Úgy viselted a hajad. Fölemeltél, és én éreztem, milyen erős vagy. Föltettél a jó öreg Frank há-tára, mert szelíd volt, aztán átkeltünk a folyó jegén, Frank olyan óvatosan araszolt, akár egy kutya.

Emlékszel, amikor még udvaroltál, és felhívtál telefonon? Mindenre emlékszem abból az időből, még a gú-

nárra is, ahogy nekem támadt és rám sziszegett, mikor a karomba kaptalak. Emlékszel rá, amikor még udvaroltál, és felhívtál telefonon, te buta? Emlékszem. Emlékszel a Cole Creek-völgy majd harminc kilométeres vonalára, és a mindössze öt előfizetőre? Emlékszem, emlékszem, ahogy néztél rám a nagy szemeddel, és a sima homlokod sem változott. Emlékszel, a telefon még milyen újdonságnak számított? Öt-hat kilométer távolságban nem volt senki, a világon nem volt senki, csak te. Vártam, hogy csörögjön már a telefon. Mi mindig kettőt csengettünk, emlékszel? Két csengetés, és te voltál az, a fűszerestől hívtál, aki addigra bezárt. És a vonal összes telefonja azt kattogta, klikk-klakk, Bill hívja Maciát, klikk-klakk. Aztán a hangod, milyen furcsa volt először hallani telefonban a hangod, milyen csodálatos volt, mindig csodálatos.

- Halló... Macia!
- Halló... Bill, hogy vagy?
- Jól. Végeztél mára?
- Épp most fejeztük be a mosogatást.
- Gondolom, ma is mindenki hallgat minket.
- Persze.
- Úgyis tudják, hogy szeretlek, nem? Ez nem elég nekik?
- Úgy látszik, nem.
- Macia, zongoráznál nekem?
- Miért is ne, Bill? Mit játszszak?
- Amit te szeretsz, nekem mindegy.
- Jól van, Bill. Várj egy kicsit, amíg kitámasztom a kagylót.

És aztán Cole Creektől kifelé, nyugatra, a hegyek túloldaláig csilingelt a muzsika a vadonatúj, csodálatos telefonvonalakon. Az édesanyja pedig, aki még nem volt az

édesanyja, sőt még eszébe sem jutott talán, hogy az édesanyja legyen, a zongorához ült, az egyetlenhez Cole Creekben, és a Gyönyörű kék Ohiót vagy Szép piros szárnyamat játszotta. A zene tisztán hallatszott, édesapja hallgatta, és közben arra gondolt, milyen csodálatos, hogy itt ülök több mint tíz kilométerre, egy kis fekete kacatot tartok a fülemhez, és messziről is hallom az én Maciám, az én gyönyörű Maciám játékát.

– Jól hallottad, Bill?

– Igen. Nagyon szép volt.

Akkor valaki jó nyolc kilométerrel arrább egyszerre csak szégyentelenül beleszólt a beszélgetésbe.

– Macia, épp most vettem föl a kagylót, és hallottalak zongorázni. Nem játszánád el azt is, hogy Vége a bálnak? Clem is annyira szeretné hallani.

Mire az édesanyja visszament a telefonhoz, eljátszotta, hogy Vége a bálnak, Clem pedig valahol hallgatta a zenét, három vagy négy hónap óta talán először. A farmerfeleségek is hallgatták, ha már befejezték aznapra a munkát, álmodozásba merültek, és olyasmiken járt az eszük, amiket férjeik még csak nem is gyanítottak. És így ment ez a Cole magányos völgyében, mindenki az ő anyját kérte, hogy játssza el a kedves dalát, apja pedig Shale Cityben hallgatta, néha talán kissé türelmetlenül, néha talán azt mondta magának, bárcsak a Cole Creek-iek fölfognák, hogy ez udvarlás és nem nyilvános koncert.

Hangok, hangok, hangok mindenütt, a csengetés halál, és ő olyan beteg és olyan süket, hogy meg akar halni. Csak gázol a sötétségben, míg a végtelen messzeségből cseng a telefon, amit senkinek sem akarózik fölvenni. Zongoraszó hallatszik a távolban, tudja, hogy anyja játszik a halott apjának, aki még meg se halt, és

a fiának, aki még gondolatban sem született meg. A zongora lépést tart a csengetéssel, a csengetés a zongorával, mögöttük a sűrű csönd, és sóvárgás a hangra és magány.

Szép Piros Szárnyra fényesen süt a hold,
Madár dalol, a szél éjjeli kobold...

II.

Anya a konyhában énekelt. A dal kihallatszott, a hang az otthon hangja volt. Az asszony újra és újra ugyanazt a dallamot dúdolta. Soha nem volt szüksége a szövegre, csak a dallamot dúdolta szórakozottan, mintha közben egészen másra gondolna, az énekszóval csak el akarná ütni az időt. Amikor a legtöbb dolga volt, mindig énekelt.

Őszre járt. A nyárfák és a jegenyék pirosba és sárgába fordultak. Az édesanyja a régi szentüzeléses tűzhely mellett énekelt és dolgozott. Egy nagy bödönben alma-kompótot főzött. Vagy őszibarackbefőttet. A barack fűszeres illata betöltötte az egész házat. Lekvárt főzött. A gyümölcslepél liszteszsákban csüngött a tűzhely hűvösebb oldala fölött. A ruhán keresztül a gyümölcs ragacsos leve egy fazékba csöpögött. A fazék szélén kicsapódott a sűrű, rózsaszín habos krém. Középen a lé tiszta maradt és piros.

Kenyeret sütött. Egy héten kétszer. A hűtőszekrényben egy csuporban tartotta a kovászt sütéstől sütésig, így sosem kellett aggódnia az élesztő miatt. A kenyér hatalmas volt és barna, néha öt centivel is magasabbra dagadt a tepsi pereménél. Amikor kivette a sütőből, a barna kérget bekente vajjal, és hagyta kihűlni. A zsemle még a kenyérnél is jobb volt. Úgy sütötte, hogy frissiben a vacsora előtt készüljön el. Még gőzölgött, mikor az ember megvajazta, a vaj szétolvadt, rákerült a dzsem vagy sárgabaracklekvár diódarabkákkal. Az ember nem is kívánt

mást vacsorára, pedig volt ott persze más is. Nyári délutánokon fogtunk egy vastag karéj kenyeret, megkentük hideg vajjal. Aztán a vajat megszórtuk kristálycukorral, és finomabb volt, mint a torta. Vagy egy vastag, édes bermudahagymát fogtunk két szelet vajaskenyér közé, a világon senki nem evett még finomabbat.

Ősszel az édesanyja nap nap után, hét hét után elő sem bújt a konyhából. Eltette a barackot, a cseresznyét, a málnát, a szilvát, a sárgabarackot, lekvárt, befőttet, dzsemet és csiliszószot készített. És közben mindig énekelt. Szórakozottan dúdolta mindig ugyanazt, szöveg nélkül, mint aki egészen máshol jár.

Az Ötödik és a Fő utca sarkán volt egy hamburgeres. Kicsi volt, hajlott hátú, tésztaképu, és nagyon boldog, ha valaki leállt vele beszélgetni. Az egyetlen hamburgeres volt Shale Cityben, abszolút monopóliumot élvezett. Az emberek azt mondták róla, hogy morfinista, és egyszer még valami bajt csinál. Aztán nem csinált, viszont a világ legfinomabb hamburgereit sütötte. A gázplatni mellett gázlámpát is használt, a standja mindkét oldalán legalább egy háztömbnyire érzett a sült hagyma csodálatos illata. Délután öt-hat körül nyitott, és este tízig-tizenegyig sütötte a hamburgert. Ha valaki szendvicset akart, várnia kellett.

Az édesanyja szerette a hamburgeres szendvicset. Szombat esténként az édesapja későig dolgozott az áruházban. Ő ilyenkor többnyire bement a városba, és megvárta, amíg az apja megkapja a fizetését. Háromnegyed tízkor, mire az áruház záráshoz készülődött, apja harminc centet nyomott a kezébe, három hamburgerre. Szaladt a pénzzel a hamburgereshez, hogy időben beálljon a sorba. Megrendelte a három hamburgert sok-sok hagymával és édes mustárral. Mire ő leadta a rendelést, apja

már hazafelé indult. A hamburgeres zacskóba rakta a szendvicseket, ő pedig bele az ingébe, közel a bőréhez. Aztán futott hazáig, hogy ki ne hűljön az étel. Futott a csípős, őszi estében, gyomrán érezte a hamburgerek melegét. Minden szombaton megpróbált az előzőnél jobb időt futni, hogy még melegebbek maradjanak a szendvicsek. Amikor hazaért, elővarázsolta a zacskót az inge elejéből, mire az édesanyja rögtön megevett egy hamburgert. Ekkorra az édesapja is hazaért. Megülték a nagy, szombat esti lakomát. A lányok már aludtak, és ő úgy érezte, anyja és apja ilyenkor csak az övé. Mintha ő is felnőtt lenne. Irigyelte a hamburgerest, mert annyit ehetett, amennyi belefért.

Ősszel leesett az első hó. Általában hálaadásig, de néha csak december közepére. Az első hó a legcsodálatosabb dolog a földön. Apja ilyenkor korán ébresztette, a hóról lelkendezett. Általában kásás hó volt, tapadt mindenhez, amihez ért. Még a csirkék drótkerítésére is a hátsó udvarban. A csirkék mindig újra megriadtak az első hótól. Óvatosan sétálgattak benne, aztán lerázták a lábukról, a kakasok meg panaszosan erről értekeztek naphosszat. A melléképületek gyönyörűek lettek, a kerítéspózna ötcentis fehér sapkát kapott. Az üres telkeken a madarak apró mintákat írtak a hóba, csak néha-néha rebbentette fel őket egy-egy nyúlcsapda. Apja sosem mulasztotta el korán ébresztzeni, ha leesett az első hó. Előbb mindig az ablakhoz szaladt. Aztán belebújt a nehéz ruhadarabokba, köpenybe, csizmába, báránybőr kesztyűbe, fogta a szánkóját, és már ment is ki a többi gyerekkel, hogy be se jöjjön, amíg el nem zsibbad keze-lába, és le nem fagy az orra. A hó csodálatos dolog volt.

Tavasszal kankalin virított az üres telkeken. Reggel kinyílt, a déli forráságban becsukódott, aztán estére új-

ra kinyílt. Esténként a gyerekek kankalinvadászatra indultak. Óriási csokrokkal érkeztek haza, és nagy, lapos üvegtálakba rendezték őket. Május elsejére kosarakat készítettek, beletették a virágot, alája édességet rejtettek. Amikor besötétedett, házról házra jártak, az ajtó elé tették a kosarat, bekopogtak, aztán futottak, ahogy a lábuk bírta.

Lincoln Beechy a városba érkezett. Ekkor látta Shale City az első repülőgépet. Túl a piacon, a lóversenypályán felállított sátorban tartották. Az emberek naphosszat áradtak a sátorba, hogy csodájára járjanak. Mintha csupa drótból és rongyból állt volna. Nem értették, hogyan bízhatja az ember az életét egy vacak drótvázra. Elég, ha egy apró drótcoska elromlik, és lőttek Lincoln Beechynak. A gép elején, a propellerek előtt volt az apró ülés, előtte egy bot. A nagy pilóta helye.

Shale Cityben mindenki örült Lincoln Beechynak. Csodálatos dolognak tartották, hogy eljött. Shale City mint nagyváros. Elvégre Lincoln Beechy mégsem megy el minden kis sárfészekbe. Csak az olyan nagyobb helyekre, mint Denver, Shale City, Salt Lake, aztán San Francisco. Az egész város nézte, amikor Lincoln Beechy bukfencezett a géppel. Ötször egymás után. A legördögibb dolog volt, amit életükben láttak.

Mr. Hargraves, a tankerületi főfelügyelő tartott beszédet a felszállás előtt. Elmondta, hogy a repülő feltalálása az utóbbi száz év legnagyobb vívmánya. A repülőgép, mondta Mr. Hargraves, lerövidíti majd a távolságot a nemzetek és népek között. A repülőgép lesz az eszköz, hogy az emberek jobban megértsék és szeressék egymást. A repülőgép, mondta Mr. Hargraves, a béke, a felvirágzás, a kölcsönös megértés új korszakát nyitja meg. Mindenki jóbarát lesz, mondta Mr. Hargraves, ha a re-

pülógép eggyé forrasztja a világot, minden ember megéri majd a másikat.

A beszéd után Lincoln Beechy ötször megcsinálta a hurkot, majd elhagyta a várost. Néhány hónappal később a gépe a San Francisco-öbölbe zuhant, és Lincoln Beechy vízbe fúlt. Shale Cityben úgy érezték, közülük halt meg valaki. A Shale City Monitor külön vezércikkben emlékezett meg az esetről. Azt írta, hogy Lincoln Beechy meghalt ugyan, de a repülógép, a béke eszköze, a népek összekovácsolója tovább él.

A születésnapja decemberre esett. Az édesanyja mindig nagy ebédet készített, és ő minden barátját meghívhatta. Minden barátja nagy születésnap ebédeket rendezett, így évente legalább hatszor összejöhettek. Általában csirkét ettek, de volt születésnap torta és fagylalt is. A fiúk mind ajándékot hoztak. Sosem felejt el például a Glen Hogantól kapott barna selyemzoknit. A rövidnadrágos kisfiúkorhoz tartozott. Belépőt jelentett a felnőttkorba. Jól nézett ki. A buli után fölvette, és hosszú ideig csak bámulta. Három hónap múlva megkapta hozzá az első hosszúnadrágot.

A fiúk szerették az apját, talán mert az apja is szeretete a fiúkat. Ebéd után általában elvitte mindannyiukat színházba. Fölvették a köpenyüket, kivágtáztak a hóba, és elrobogtak az Elysium Színházba. Nagyszerű érzés volt, ahogy belülről melegítette őket az étel, arcukat hűtötte a fagyos levegő, és várta őket a mulatság. Ma is hallja a hóban csikorgó lépteket. Látja az apját, aki az Elysium felé tereli a bandát. Emlékszik rá, hogy mindig tetszett neki a műsor.

Ősszel rendezték meg a helyi vásárt. Betörtetlen lovak és bikák várták a bátrakat, volt szőrénülős- és ügetőverseny. Mindig érkezett egy csapat indián, a nagy Chipeta

squaw vezette őket. Shale Cityben még utcát is kereszteltek el róla. Ouray Főnökről, a férjéről nevezték el a coloradói Ouray városát. A Chipeta vezette indiánok leginkább csak guggoltak és meredtek maguk elé, de Chipeta csupa mosoly volt, és a régi időről mesélt.

A vásár alatt cirkuszosok jöttek a városba, az ember láthatott kettéfűrészelt nőt, és halált megvető motorosokat, akik egy meredek körpályán tették próbára magukat. A nagy vásárcsarnokban csatos üvegből mosolygó befőtteket, hímzett terítőket, tortát, kenyeret, óriási tököket és különleges burgonyát árultak. Az élőállatok között akadt akkora ökör, mint egy ház, majd' tehén nagyságú disznó és hatalmas csirke. A vásár hete volt az év legfontosabb időszaka. Bizonyos szempontból fontosabb, mint a karácsony. Az ember rojtos végű ostort vett, és megtiszteltetésnek számított, ha meglegyintette vele a szeretett lány lábát. A vásárnak felejthetetlen illata volt. Visszatért az álmainkban. Élethosszig érezte a tudata mélyén, aki egyszer megtapasztalta.

Nyáron mindenki kiment a várostól északra fekvő, nagy csatornához, levetkőzött, és elhevert a parton csevegni. A vizet felmelegítette a nyár, a hőség csak úgy gőzölgött elő a barnásszürke földből. Időnként úsztak egyet, aztán a parton csupaszon, napbarnítottan ücsörögtek és beszélgettek. Beszélgettek biciklikről, lányokról, kutyákról és fegyverekről. Nagy kempingezésről, rókavadászatról, lányokról és a horgászásról. Beszéltek a vadászkésről, amire vágytak, és amit csak Glen Hogan kapott meg. Beszéltek a lányokról.

Amikor elérték a randevúzos kort, kizárólag a vásárpavilonba vitték a lányokat. Egyre többet gondoltak az öltözködésre. Nyakkendőkről és a hozzájuk passzoló zsebkendőkről beszéltek, bőrcipőt viseltek, élénkpiros,

zöld vagy sárga csíkos inget. Glen Hogannak hét selyeminge volt. Neki jutott a legtöbb lány is. Szempont lett, hogy van-e az embernek autója, megalázó volt a lányt gyalog kísérni a pavilonba.

Ha nem volt elég pénzünk, hogy táncolni menjünk, lustán végighajtottunk a vásár területén, és hallgattuk a pavilonból kiáradó zenét. A daloknak jelentése volt, a szöveget komolyan vettük. Úgy éreztük, valami szétfeszíti a mellkasunkat, és odabent akartunk lenni a pavilonban. Azon tűnődtünk, kivel táncol a barátnőnk. Aztán cigarettára gyújtottunk, és témát váltottunk. Rágyújtani nagy dolog volt. Nappal nem is lehetett, csak este, amikor senki sem látta. Megtanultuk hanyagul tartani a cigarettát. Az első, aki letüdőzte, volt a legjobb srác a csapatban, amíg a többi föl nem zárkózott.

Odalent Jim O'Connel dohányboltjában ültek az öregek, és a háborúról beszélgettek. O'Connel hátsó szobája mindig hűvös maradt. Mielőtt Coloradóból eltűnt a szesz, egyben kocsmá is volt, nyirkos napokon még áradt a padlódeszkákból a sör szaga. Az öregek csak ültek a bárszékeken, nézték a biliárdasztalokat, nagy rézedényekbe köptek, és Angliáról, Franciaországról, a végén pedig Oroszországról beszéltek. Az oroszok éppen majdnem megkezdték az offenzívát, mellyel visszaszorították volna az átkozott németeket Berlinbe. Ez jelentette volna a háború végét.

Aztán az édesapja úgy döntött, hogy elhagyja Shale Cityt. Los Angelesbe költöztek. Először ott vett igazán tudomást a háborúról. Akkor ébredt rá, amikor Románia belépett. Fontosnak látszott. Addig csak a földrajzórán hallott Romániáról. Románia aznap lépett a háborúba, amikor az újságok hírt adtak a németek által a saját társaik szeme láttára a senki földjén keresztre feszített két

fiatal kanadai katonáról. A németek ezzel a cselekedettel állati szintre süllyedtek, és az embernek persze kedve támadt, hogy ronggyá verje őket. Mindenki a romániai olajkutakról és búzamezőkről beszélt, arról, hogyan támogatják majd a szövetségeseket, és hogy ez már biztosan a háború végét jelenti. A németek azonban átsétáltak Románián, bevették Bukarestet, és Mária királynőnek el kellett hagynia a palotáját. Azután meghalt Joe édesapja, Amerika belépett a háborúba, neki is mennie kellett, és most itt tartott.

Míg feküdt, arra gondolt: te Joe, ez nem a neked való hely. Ez nem a te háborúd. Nem rád tartozik. Mit érdekel az téged, hogy a világban biztosan épülhet-e a demokrácia? Neked az a dolgod, hogy Joe életben maradjon. Téged a jó öreg, egészséges Coloradóban neveltek, és nincs több közöd Németországhoz, Franciaországhoz vagy akár Washingtonhoz, mint a holdbéli emberhez. És mégis itt vagy, pedig nincs hozzá közöd. Itt vagy, Joe, és jobban megsebesültél, mint képzeled. Csúnyán megsebesültél. Talán jobb lenne, ha meghaltál volna, és eltemetnek Shale City közelében a domboldalon, közel a folyóhoz. Talán több baj van veled, Joe, mint gondolnád. Mi az ördögnek keveredtél bele ebbe a mocskba? Nem a te háborúd volt ez, Joe. Hiszen azt sem tudtad igazán, miért folyik.